

חשיפת קטע אחר קטע במערך ההפסדים שנגרמו לבנק הפועלים — באמריקה גרפו מיליונים של דולארים ולישראל הגיעו רק מאות אלפים והמילכוד מולו ניצב יעקב לוינסון כאשר ירצה להסביר את עצמו

שנוד כספי הפועלים

השבוע עמד בסימן התקפת הנגד של יעקב לוינסון. חסריו ומקבלי-הפסדי של לוינסון, הפזורים בעיתונות היומית והשבועית, היו המומים בשבועות הראשונים, עם התחלת הגילויים ב"העולם הזה". עתה החלימו מן ההלם הראשוני, ומוכנים להשיב מילחמה שערה.

הם גם הבינו כי זהו הזמן: פרשת לוינסון הגיעה אל השלב הקריטי. עם מסירת החומר לידי היועץ המישפטי, והחלטתו הצפויה להעבירו לחקירת המיטרה — כפי שתבע "העולם הזה" לפני שבועיים — הגיע רגע-האמת. לכן גויסו כל הכוחות כדי למנוע מסולת, וכך, בעיתון אחרי עיתון, הונח השבוע מסך-עשן סמיך.

הקו המנחה: אין באן עניין של סלילים, של עבירות או אף של אי-סדרים, אלא פשוט מילחמה פרטית בין שני בני-אדם — יעקב לוינסון הישר והטוב מצד אחד וג'ורא גזית הנוראי מצד שני. או: זוהי קנוניה. זוהי מילחמה בין שתי קבוצות על השליטה באימפריה של "בנק הפועלים", שהוקמה על-ידי לוינסון.

היו גם שהרחיקו לכת, ושהבניסו למאבק דמוי זה תוכן נוסף: זוהי מילחמה בין "אחרות-העבודה" ובין מפא"י לשעבר. או: מאבק בין הקיבוץ-המאוחד ובין איחוד-הקבוצות-הקיבוצים. או: מאבק בין יונים ובין ניצים במערך. היה מי שהרחיק לכת עוד יותר והישווה השבוע את פרשת-לוינסון לפרשת-לבון. ההיקש: בשם שלבון המיסכן נפל קורבן לעלילה שפלה של כנוסיה הורשת-מזימות, שהישתמשה נגדו בערויות-שקר ומיסמכים מזויזים, כדי לסלק אותו מעמדת-הכבוד שלו. כן מוסעלת עתה מזימה כזאת נגד לוינסון. כל זה היה מוגזף. אין בו גם כל תועלת.

כי מסך-העשן מורכב מעשן. העשן עתיד להתנדף, מבלי להשאיר אחריו זכר. ואילו החקירה הרצינית, המסורה עתה בידי היועץ המישפטי, ושתומך בודאי למחלקתו של בנימין זיגל במישטרה, תימשך. היא תגלה מה שתגלה, בלי כל קשר למאמריהם של עיתונאים תמימים או בעלי-אינטרסים, שלרובם אין שמץ של מושג כמה מדובר.

גם חוקרים אחרים ממישיבים לפעול. בראשם: "העולם הזה", שעורכו טס השבוע לאירופה כדי לטפל, בין השאר, בפרשה זו.

כמה מתוצאות החקירה של "העולם הזה" מתפרסמות בעמודים אלה.

16 אלף דולר זה לא 200 אלף דולר

ל חברת "אמפ"ל" שליטה בבנק הפועלים קיימאן ובבנק לחרושת וכניר. טבעי שמוסדות אלה יתנו הלוואות ללקוחות ישראלים נכבדים ובטוחים.

הכסף למתן הלוואות אלה בא, למעשה, ישר מבנק הפועלים. כך, למשל, הסתכמו בשנת 1980 ההפקדות וההלוואות של בנק הפועלים באמפ"ל ובכנותיה בקצת יותר ממיליארד דולר.

באותה שנה הסתכמה יתרת הלוואות שאמפ"ל ובכנותיה נתנו למבחר מקרי של לקוחות ישראלים (למשל: אגד, כור, מילואות, סולל-בונה, פוספטים, וצים) בכמעט 90 מיליון דולר.

חברות אלה יכלו לקבל בקלות את הכספים ישר מבנק הפועלים בארץ. נכון שבמקרה זה לא היו אמפ"ל ובכנותיה מרוויחות את פער התיווך (בין שיעור-הריבית ששילמו לבנק הפועלים לשיעור-הריבית שגבו מהחברות הישראליות). אם נניח שהפרש זה הוא רק חצי אחוז, המרוכב הוא 450 אלף דולר.

גם בנק הפועלים היה יכול להרוויח סכום זה. ואילו רצה להיטיב במיוחד עם החברות הישראליות והיה מסתפק בחצי הסכום, היו אלה עדיין 225 אלף דולר.

"בנק הפועלים" לא עשה את זה בשנת 1980. הוא הסתפק בדיווידנד שקיבל מ"אמפ"ל: 16,600 דולר בדיוק.

למכור בזול, לקנות ביוקר

ל בליעבור לכל סוחר הוא, כי צריך לקנות בזול, ולמכור ביוקר. בנקאי איננו סוחר, אבל הכלל הזה תופש גם אצלו. לא כך נהג בנק הפועלים. בתקופת העברת נכסים מן הבנק לאמפ"ל (העולם

אחריותו של מנהל

דברים בוטים של אחד מגדולי המישפטים בנושא ניגוד אינטרסים של מנהל: מן הראוי הוא שבעל מניות יוכל לסמוך על אלה המנהלים את העסק שבו השקיע את כספו. המישפטן הוא פרופסור אהרון ברק, לשעבר היועץ המישפטי לממשלה וכיום שופט בית-המישפט העליון, שאמר את דבריו. על אחריותם של מנהלים, שחלק מיועזי מהם מובא למטה, בטקס חלוקת התעודות לבוגרי מישפטים.

מן הראוי הוא, שיועץ יוכל לתת אמון בעורך דינו וברואה החשבון שלו, כבעצמו; כן הראוי הוא, שבעל מניות יוכל לסמוך על אלה המנהלים את העסק שבו השקיע את כספו; וכן הראוי הוא, שכני הציבור כולם יוכלו לתת אמון במוסדות הכלטון, רוצים אנו לתיים בישראל חברה מתקדמת, המניחה על מנהל ציבורי תקין, על שלטון החוק ועל יחסי אגוד המיעוטים על בסיס של ירכה, הגיונות וסוחר מידות. להבטחתם של אלה באו הבבלים בדבר האיסור ההימנע בנצח על ניגוד אינטרסים.

זמיר חודשים רבים אחרי שוועדת סיוון-רוטמן החלה בחקירת פרשת לוינסון הסתיימה החקירה הפנימית והוחלט למסור את החומר הסנסציוני ליועץ-המישפטי לממשלה, הפרופסור יצחק זמיר, שעליו להחליט על המשך הטיפול בפרשה.

הזה (11.1.84) נמכרו בשנת 1977 38% ממניות הבנק האמריקאי-ישראלי לאמפ"ל תמורת 760 אלף דולר.

בהתחשב בכמה נתוני-יסוד היה זה מחיר זול מאוד (למשל, סעיף אחד בלבד בהשקעה הבטיח ריבית דולארית בגובה האגרי של 33% לשנה).

חמש שנים יותר מאוחר, התחרט בנק הפועלים והחליט לרכוש בחזרה את המניות של אמפ"ל בבנק אמריקאי-ישראלי. אמפ"ל הציעה עיסקת-חבילה, שכללה את המניות ושיטרייההון ככשלושה מיליון דולר.

בנק הפועלים הסכים, ושילם עבור החבילה כ-4,600,000 דולר. זאת אומרת: כמיליון ושיש-מאות אלף דולר עבור אותן מניות שמכר חמש שנים קודם לכן ב-760 אלף דולר.

בחמש שנים אלה לא הכפיל הבנק האמריקאי-ישראלי את שווי בערכים דולאריים.

איך עושים הון קטן באמריקה

מי אינו מכיר את התשובה לשאלת-התם של עולה בנוואו ארצה: כיצד עושים הון קטן בארץ? פשוט מאוד. מביאים הון גדול ועד מהרה הוא יהיה קטן. זה, בערך, מה שעשה בנק הפועלים באמריקה אצל אמפ"ל והחברות הבנות שלה. בשנת 1982, למשל, הפקיד ו/או הלווה בנק הפועלים אצל אמפ"ל ושלוחותיה, והחברות-הבנות אשר בשליטתה, כ-1,100 מיליון דולר (מיליארד ומאה מיליון דולר).

אמנם זה סוד בנקאי. אבל יש להניח, כי בנק הפועלים קיבל תמורת הפקדותיו ו/או הלוואותיו ריבית סבירה. אבל מותר גם להניח כי אילו היה בנק הפועלים מרכז את העוצמה הכספית הזאת לא